

rig gyakorlati didaktikus is. A munkaiskola sokat hangoztatott elve nála nem üres szó, hanem valóság. Mértantanítása az önállóságra való nevelést nemcsak hirdeti, hanem meg is valósítja. E fejezetben a polgári fiúiskola I. osztályának mértananyagát dolgozza fel módszeresen. (Ez az anyag a leányiskolai anyagnak több mint a fele.) Igen értékes gondolatokat ad ez a rész a többi osztály anyagához is. Az anyag felépítése rendkívül gondosan történik és így a menet teljesen hézagtalan. A tananyag beosztása nagyon érdekes, újszerű. Az alapelemek, alapfogalmak után már a 9. órán bevezeti a szimmetria fogalmát és ezzel értékes alapismeretet kap a következő anyag tárgyalásához. A négyzet és a téglalap után a kört és részeit, majd a szöveget veszi. A háromszögek után a derékszögű négyszög felújításával a többi négyszögre, majd a sokszögre tér át. A területszámítás csak most következik. Ennek az eljárásnak az a nagy előnye, hogy mire az összes idomok alaktani tulajdonságait megismertette, a tanulók a számtanban az alapműveleteket már a tizedesszámokkal is átvették. — Az egész anyagot 40 pontban 47 órára osztja be. Az egy-egy órára felvett anyag soknak tűnik, de a szerzőt az vezette, hogy sok módszeres eljárást közölve, a *tanár a körülményeknek megfelelően kiválogathassa*. Ezt az előszóban meg is mondja. A szerző célja tehát az volt, hogy minél több elgondolást adjon, éppen ezért mellőzte a mintaleckés feldolgozási módot. A házi feladatok megadásán kívül, még igen sok más feladatot is közöl, különösen a nagyobb egységek befejezése után.

Külön kell kiemelnem a könyv csinos összeállítását, áttekinthetőségét, a sok tanulságos ábrát. (183 ábra!)

Kratofil Dezső a maga elé tűzött feladatot igen sikeresen tudta könyvében megoldani. Műve elsőrendű munka. Ilyen könyvet csak az tud összeállítani, aki ura szaktárgyának és a didaktikának, aki alaposan ismeri a tanulók lelkét, akinek kiforrott szempontjai vannak és aki azokat formába is tudja önteni. Könyvével méltán számíthat a legszebb sikerre. Egészen biztos, hogy a nagy haszonnal fog belőle meríteni minden mennyiség-tanár, és a legteljesebb bizalommal fogja várni a vezérkönyv II. részét (a polgári fiúiskola többi mértananyagát feldolgozó könyvet). Hogy az is elsőrendű munka lesz, és hogy az is hathatósan fogja szolgálni a mértantanítás ügyét, arra joggal lehet következtetni az I. kötetből.

Krix Márton.

Hercsuth Kálmán: A gyermeknevelés időszerű kérdései (Gyula, 1934. 191. l.)

H. munkáját, s ezzel együtt a pedagógiai tevékenységet, a hazafiasság és erkölcsnevelés szolgálatába állítja. Célja a pedagógusok, a szülők továbbképzése, mint pedagógiai, mint pszichológiai téren, hogy ezzel is lehetővé tegye a népiskolákban a sablonos tömegtanítás helyett az egyéni nevelést. Egyéni nevelést, egyéni jellemformálást csak akkor végezhetünk, ha behatóan ismerjük a gyermeket, annak belső lelki struktúráját, hibáit, fejlődését és annak lehetőségeit. Ezért a szerző munkájában beszámolt a normális és abnormis gyermekekről, gondozásuk módjáról, a különféle jellemhibákról, jellemtípusokról, szociálpedagógiai követelményekről, a gyermekek öngyilkossá-

gáról, az iskolai fegyelemről, egykéről, stb. végül megjelöli az építőmunka útját.

Ismerteti az öröklés törvényét, szembeállítja egymással az öröklött és szerzett jellemet, melyek a nevelhetőség és formálhatóság határait mutatják meg. Egyben rávilágít arra is, hogy már az átöröklés is, szükségessé teszi az egyéni nevelői eljárást, bizonyos mértékben mintegy előre kiformálva az egyéneket, előre determinálva a fejlődés útját.

Igen érdekes az a fejezet, mely a gyermekhibákról szól. E jellemhibák felosztásában s azok osztályozásában a lelki élet három megnyilatkozási területét vette alapul: érzelem, értelem és akarat. Rámutat azonban arra, hogy valamint e területek nem választhatók el élesen egymástól, hanem működésükben egymást befolyásolják, úgy a jelentípusok is sem önmagukban, sem pedig eredetüknél fogva nem lezárt és körülhatárolt egységek. Hogy mégis ezt a felosztást választja, azt azok áttekinthetőbb voltával okolja meg. — Az érzelmvilág gyermektípusai: a szomorú, érzékeny, szeszélyes, félnék, félszeg, szeretlen, gögös, makacs, hiú kőnyeles, közömbös, érzékeny, érzélgő, ábrándozó, kárörvendő gyermek. Értelmi típusok: gyengeeszű, szórakozott, lusta, koraérett, kíváncsi, titkolódzó, rendetlen, tisztátalan, rendszertelő gyermek. Akarati típusok: nyugtalan, félszeg, ügyefogyott, együgyű, balga, sóvárgó, vágyakozó, takarékos, gyűjtő, csaló, tolvaj, barátságtalan, irigy, gonosz, kegyetlen, érzéki, hazudozó, indulatos gyermek. A típusok eme sokaságában egységes szempontot belevinni rendkívül nehéz. Már maguk az egyes jellem elnevezések is mutatják a három csoport határainak rendkívül elmosódott voltát. A szerző érdeme nem is a típusok csoportosításában, hanem az egyes típusok jellemzésében s a túlhajtások kiküszöbölését célzó tanácsaiban rejlik. Tanácsai megfontoltak és konzervatívok, pl. ellentmond a gyermek felvilágosítására irányuló törekvéseken.

Figyelemre méltó a gyermeki öngyilkosságokat tárgyaló fejezete is. Mint korunk egyik igen szomorú jelensége, a probléma valóban sürgető és megoldásra vár. Kutatja azokat az okokat, melyek előző korokkal szemben, a ma gyermekeitől annyi életáldozatot követelnek. A mai kor kultúrája igen sokszor rendkívüli, a gyermek erejét meghaladó teljesítményeket kíván a növendéktől, majd a csekélyebb értékűség, a feladattal meg nem birkozni tudás, rövidzárlati cselekedetekben, öngyilkosságba menekül a feladat elől. Jellemző a nemi hovatarozandóság, a fiúknál az öngyilkosságok nagyobb számát tapasztaljuk. Az öngyilkosságok száma növekszik a serdülő korban, amikor a fejlődés által igénybevett szervezet önmagában is hajlamos az izgulékonyságra s a túlzásokra. Mint a kultúra függvényei, a különböző életviszonyok is lehetnek előidéző okok. Gyakran az öröklést terheli a felelősség, bár e ponton a megértő, irányító nevelés megelőzheti a bajokat. Típusok szerint az érzékeny gyermek hajlamosabb az öngyilkosságra. A koraérettség is szerepel az okok között, majd a sértett önérzet s mint sajátos előidéző motívum: az utánzás. A szerző leírását gyakorlati esetekkel fűszerezi, s rámutat arra, hogy ezek a bajok mind egyéni eljárást, s a gyermek egyéniségéhez alkalmazkodó pedagógiát tesz nélkülözhetetlenné.

Hercsuth munkája, bár nem dolgozik nagy tudományos apparátussal, igen

értékes, éppen népszerűsége által. Előnye, hogy nemcsak képzett pedagógusok, hanem a laikus közönség is útmutatást és irányítást talál benne. Célja, mint ő is hangsúlyozza, nem a problémák tudományos szempontból való tárgyalása, hanem gyakorlati tanácsadás és irányítás, mely látszólag egymással csak lazán összefüggő, valójában pedig olyan kérdéscsoportra keres feleletet, melyek egymás nélkül meg nem oldhatók.

Dr. Békési Gizella.

Románné Goldzieher Klára: A balkezesség. (Örökléstudományi füzetek 1.) Eggenberger, Budapest, 1938. 64 lap.

E kis könyv, melyhez Dr. Szabó Zoltán egyet. tanár írt bevezető részt az élő organizmusok szimmetriájáról és asszimetriájáról, többféle szempontból is foglalkozik a féloldalasság kérdésével. Ismerteti a vezető láb, vezető szem szerepét, az arcfelek különbözőségét és ilyen szélesebb keretben tárgyalja részletesen a balkezesség problémáját. Ismerteti a balkezesség gyakoriságára vonatkozó különféle statisztikai adatokat, valamint e rendellenesség megállapítására irányuló különféle módszereket, kiemelve saját módszerének, az írásvizálatnak jelentőségét. (A szerző a budapesti kir. büntető törvényszék hites írásszakértője.) Foglalkozik a balkezesség eredetére vonatkozó elméletekkel és kultúrtörténeti adatokkal vizsgálja, milyen összefüggés mutatkozik egyrészt a balkezesség, másrészt az intelligencia, illetve különféle irányú csökkentértékűségek között. Tárgyalja a balkezesség öröklődésének kérdését, valamint a hajlam, szokás és nevelés szerepét a balkezesség kifejlődésében, megemlíti a balkezesek jobkezesessé tételére, illetve a két kéz egyenlő használatára vonatkozó törekvések nehézségeit és hátrányait főleg az iskolai nevelés szempontjából. A szerző mindezekben saját kutatásának eredményeire is támaszkodik. A könyvet számos ábra, írás-és rajzminta illusztrálja és francia, német, angol nyelvű összefoglalás, valamint bibliográfiai adatok egészítik ki.

E munka tömören, de világosan, könnyen érthetően és érdekesen tárgyalja mindazt, amit a balkezesség összefüggésben ily szűk keretek között ismertetni lehet. Alkalmas arra, hogy a probléma iránt érdeklődést keltsen, további megfigyelésekre, vizsgálatokra ösztönözzön. Ezenkívül a pedagógusok számára megkönnyíti a balkezes tanulók felismerését, megvilágítja e rendellenesség jelentőségét és értékes útmutatásokat ad balkezes tanulók neveléséhez.

Dr. Somogyi József.

Deák Gyula: Feljegyzések a polgári iskola és a tanáregyesület múltjáról. Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület kiadása. 1938. III. oldal. Ára 4 P.

Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület egyik legsikerültebb alkotása, a székházában elhelyezett szakkönyvtára. Ebben a könyvtárban összegyűjtik a polgári iskolai tanárok irodalmi munkáit, valamint minden olyan nyomdai terméket, amely a polgári iskolával, vagy a polgári iskolai tanárok egyesületeivel foglalkozik. A könyvtár Deák Gyula könyvtárosnak köszöni létét, az ő buzgó, fáradságot nem ismerő gyűjtőmunkájának